

## Libres i música en temps de desassossec



“Grammar school attended by Isaac Newton, in Grantham, Lincolnshire”. Engraving, ca. 1820. Credit: Wellcome Collection. Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

## Epidèmies i confinaments creatius.

### Isaac Newton

([https://cataleg.uab.cat/iii/encore/record/C\\_\\_Rb1649069\\_\\_Sisaac%20newton\\_\\_Orightresult\\_\\_U\\_X7;jsessionid=EE53D5CC7627C14B1678B821B\\_lang=cat&suite=def](https://cataleg.uab.cat/iii/encore/record/C__Rb1649069__Sisaac%20newton__Orightresult__U_X7;jsessionid=EE53D5CC7627C14B1678B821B_lang=cat&suite=def)) (1642-1727) fou protagonista destacat

de l'anomenada “Revolució Científica”

dels segles XVI i XVII, i autor dels ‘famosos’ “Philosophiæ naturalis principia mathematica

([https://cataleg.uab.cat/iii/encore/record/C\\_\\_Rb2066577\\_\\_Sprincipios%20matem%C3%A1ticos%20de%20filosofia%20natural\\_\\_Orightresult\\_\\_U\\_lang=cat&suite=def](https://cataleg.uab.cat/iii/encore/record/C__Rb2066577__Sprincipios%20matem%C3%A1ticos%20de%20filosofia%20natural__Orightresult__U_lang=cat&suite=def))”

(primera edició en llatí de 1687), coneguts com els “Principia”. Newton

revolucionà aspectes fonamentals de la filosofia natural de la seva època, des de l'òptica a la matematització dels moviments dels cossos a la Terra i al Cel i de les causes que els produïen. El seu enterrament a l'Abadia de Westminster, el 1727, a Londres, al costat dels reis d'Anglaterra, i la pervivència del seu pensament fins els nostres dies ens donen claus de l'altura del personatge.

Els biògrafs de Newton saben bé que hi hagué un període decisiu en la seva vida, d'una creativitat extraordinària, des de finals de 1664 a principis de 1668. Curiosament, aquest període “mirabilis” coincidí amb la seva fugida de la Universitat de Cambridge a la seva comarca natal de Lincolnshire, al nord-est d'Anglaterra. Newton escapava de la pesta

que s'havia declarat a Cambridge, i que obligà a tancar la Universitat per un període de gairebé dos anys. De fet, la pesta bubònica s'havia fet endèmica a Anglaterra, amb brots freqüents, des de la terrible Pesta Negra del segle XIV. Newton s'havia graduat a Cambridge al gener de 1665, però l'epidèmia el forçà a deixar la Universitat a l'agost d'aquell any, acompanyat de tots els seus papers i llibres.

En la solitud del confinament rural, Newton formulà la teoria de fluxions (el futur càlcul infinitesimal) i les bases de la seva mecànica, astronomia i òptica. Fins i tot arribà a pensar la seua llei de la gravitació universal, que havia d'enlluernar pocs anys després els seus contemporanis imperdurats en futures generacions. Aquest és el període que ha donat lloc a la cèlebre imatge de la poma caiguda de l'arbre com a font d'inspiració. Newton no va poder però tornar al Trinity College de Cambridge fins l'abril de 1667.

En el seu llibre "Opticks

([https://catalog.uab.cat/iii/encore/record/C](https://catalog.uab.cat/iii/encore/record/C__Rb1018988)

Rb1018988

[Soptica%20newton](https://catalog.uab.cat/iii/encore/record/C__Rb1018988) [Orightresult U X2? lang=cat&suite=def](#)"), publicat

en anglès el 1704, Newton hi explicà bona part dels seus

experiments amb la llum, però també hi deixà escrit el seu testament intel·lectual, que animava les futures generacions a aplicar el seu mètode d'estudi i les seves matemàtiques a fenòmens tan misteriosos a la seva època com el de l'electricitat. De fet, tot seguint el mestratge de Newton, a finals del segle XVIII, aquell fluid estrany

s'arribà a mesurar, a quantificar amb fiabilitat notable, i fins i tot, alguns pensaven que podria tenir alguna relació amb la salut i amb la vida.

Segurament hi ha un fil subtil que uneix la creativitat de Newton en el seu confinament amb la imaginació literària, en aquest cas d'una dona: Mary Wollstonecraft Godwin (1797-1851), casada amb el poeta i filòsof Percy Bysshe Shelley (1792-1822), i coneguda també com Mary Shelley. A l'estiu (sense estiu) de 1816, amb fredes temperatures i pluges continuades causades per la manca de radiació solar, que havien provocat les cendres d'erupcions volcàniques a l'actual Indonèsia, els Shelley, el famós poeta George Gordon Byron (Lord Byron) i el seu metge i secretari personal John William Polidori, llogaren una casa prop de Ginebra. En aquell confinament estiuenc, les converses, l'escriptura i la lectura ocuparen el temps dels convidats, interessats entre d'altres coses en una suposada electricitat animal

que podria tornar a la vida les criatures mortes.

Davant del repte d'imaginar noves històries de terror, Mary començà a escriure el primer esbrossament del manuscrit que més endavant esdevindria el famós "Frankenstein"

([https://cataleg.uab.cat/iii/encore/record/C\\_\\_Rb1217058\\_\\_Sfrankenstein%20monz%C3%B3Orighresult\\_U\\_X2?lang=cat&suite=def](https://cataleg.uab.cat/iii/encore/record/C__Rb1217058__Sfrankenstein%20monz%C3%B3Orighresult_U_X2?lang=cat&suite=def)) (1818), una de les grans obres de la literatura universal, sovint considerada

com el punt de partida del gènere de la ciència ficció. De fet, la por, el terror, el confinament, la solitud, la reflexió sobre els límits que ens imposa la natura i sobre la nostra fràgil condició humana quedaren ben reflectits en la dramàtica existència de la criatura creada per Dr. Frankenstein, personatge ja mític de la cultura occidental, que ha estat sotmès a múltiples lectures.

Els confinaments creatius d'Isaac Newton i de Mary Wollstonecraft potser foren excepcionals, però no estan tan allunyats, per exemple, del centenar d'històries del "Decameró"

([https://cataleg.uab.cat/iii/encore/record/C\\_\\_Rb1076017\\_\\_Sdecamer%C3%B3Orighresult\\_U\\_X7?lang=cat&suite=def](https://cataleg.uab.cat/iii/encore/record/C__Rb1076017__Sdecamer%C3%B3Orighresult_U_X7?lang=cat&suite=def)) (1350-53), magistralment escrites per Giovanni Boccaccio (1313-1375),

reflexions morals, lliçons de vida explicades a la llum de la lluna per un grup de joves que, com el mateix Boccaccio, també escapaven de la gran Pesta Negra declarada el 1348 a la ciutat de Florència. A Fiesole (a les afores de Florència), a la riba del llac Léman (prop de Ginebra), o a Woolsthorpe (el poble natal de Newton al Lincolnshire anglès) s'esberlaren de manera inesperada bona part dels codis i valors d'una època, mentre la por i la incertesa del futur captivaren les vides dels nostres protagonistes. No obstant, en tots els casos, la creativitat científica, artística, profundament humana, brotà de manera espectacular.

És precisament en aquests moments crítics quan més ens cal cercar referents, episodis viscuts, lliçons de la història, que ens donin eines per enfortir-nos com a persones, com a ésser humans amenaçats davant de la fragilitat del món que ens ha tocat viure. En comptes de lamentar-nos, ara és el moment de valorar de manera positiva el que hem après en aquests darrers mesos, i com ens hem fet més forts.

Com a membres de la Facultat de Filosofia i Lletres, sabem perfectament que, per llegir i escriure amb propietat, maduresa i creativitat, sempre hem necessitat d'una certa soledat, d'un temps de concentració, d'un espai de silenci; condicions cada cop més inassequibles en el món frenètic en què vivim, i que sobtadament han reaparegut en aquests darrers mesos arrel de la crisi del covid-19. Fem, doncs, de la necessitat virtut, i expliquem-nos mútuament en una àgora renovada el millor dels nostres pensaments en aqueststemps de confinament i d'incertesa.

Agustí Nieto-Galan (Departament de Filosofia)  
Bellaterra, 16 de juny de 2020